

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีจิตคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม มีจริยธรรม รู้จักพึ่งพาตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยโดยเน้นเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 1 - 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดอย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพศึกษามาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นองค์กรมหาชน เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกระยะ 5 ปี ทั้งนี้การประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรกสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ คือภายในเดือนสิงหาคม 2548

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) พ.ศ. 2543 มีหน้าที่พัฒนามาตรฐานเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก ฝึกอบรมและให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประเมินภายนอก ผู้ประเมินภายนอกเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพสถานศึกษา

ผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการประเมินคุณภาพภายนอกคือ ผู้ประเมินที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต้องมีคุณสมบัติทางด้านคุณธรรม

และบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถในการประเมิน ความสามารถในการสื่อสารตลอดจน มีประสบการณ์ในด้านการประเมินและมีความสามารถในการเขียนรายงานให้เข้าใจและ สื่อความหมายได้ดี (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542) หน่วยประเมินคุณภาพภายนอกมีหน้าที่ ต้องพัฒนาศักยภาพผู้ประเมินคุณภาพภายนอก ด้านคุณธรรมและบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ความสามารถในการประเมินและด้านความสามารถในการสื่อสาร คุณลักษณะดังกล่าว จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา เพื่อให้การประเมิน คุณภาพภายนอกเป็นการประเมินที่มีคุณภาพประสิทธิภาพสูง และยังส่งผลต่อการรายงาน ตามสภาพจริงของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก (สุวัฒน์ จำเริญ และคณะ, 2547) ในการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรกในระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2548 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้คัดเลือกผู้ประเมิน ภายนอกโดยแบ่งประเภทของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ 1) ประเภทเอกชนนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด 2) ประเภทคณะบุคคล และ 3) ประเภทสถาบันอุดมศึกษา ผู้ประเมินที่มาจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ทั่วประเทศแต่หน่วยงานผู้ประเมินประเภทคณะบุคคลกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาระบบ คุณสมบัติและเกณฑ์ในการคัดเลือกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ดังนั้นในการประเมินครั้งนี้จึงมีหน่วยงานประเมินคุณภาพภายนอกเพียง 2 ประเภท คือ ประเภทนิติบุคคลและสถาบันอุดมศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้ติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลจากการติดตาม พบว่า ผู้ประเมินไม่เรียกร้องของกำนัลจากสถานศึกษา ร้อยละ 99.70 ไม่แสวงหาผลประโยชน์ ร้อยละ 99.60 ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ร้อยละ 98.90 การเปิดโอกาสให้ สถานศึกษาทักท้วงผลการประเมิน ร้อยละ 98.80 ด้านการตรวจสอบหลักฐานจากข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อยืนยันสภาพจริง ร้อยละ 98.40 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547 : 30 - 31) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการประเมินระหว่างปี 2545 - 2546 มีจำนวน ทั้งสิ้น 10,665 แห่ง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546 : 45) นอกจากนี้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังได้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลจากการติดตามพบว่าผู้ประเมินคุณภาพภายนอก มีบุคลิกลักษณะ ทำทางและการวางตัว ร้อยละ 88 มีความเป็นกันเอง การปฏิบัติตามกฎติกา มารยาทและ ขั้นตอนการเยี่ยม ร้อยละ 88 มีการตรวจสอบข้อมูลของสถานศึกษาอย่างจริงจังครบถ้วน

1.3 ความหมายของระบบสารสนเทศ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

1.1 คุณสมบัติของระบบสารสนเทศ

ข้อ 1 ใน 3 ด้านคือ

การศึกษาระบบสารสนเทศขององค์กร การศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ การศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ขอบเขตของการวิจัย

ระดับการศึกษาระบบสารสนเทศ

3. เพื่อเปรียบเทียบระบบสารสนเทศกับระบบสารสนเทศอื่น ๆ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาระบบสารสนเทศ

2. เพื่อเปรียบเทียบระบบสารสนเทศกับระบบสารสนเทศอื่น ๆ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาระบบสารสนเทศ

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

1. เพื่อเปรียบเทียบระบบสารสนเทศกับระบบสารสนเทศอื่น ๆ

2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

14 กันยายน 2547 (www.onsqa.or.th)

สถาบันฯ ขอขอบคุณที่ส่งมอบหมายงานวิจัยนี้มาให้

80 และให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่ได้รับประเมินจากภายนอก ระหว่างปีการศึกษา 2546 - 2547 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 125 คน ครูผู้สอน 2,711 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,836 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 228 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 93 คน และครูผู้สอนจำนวน 135 คน รวม 228 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่งหน้าที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

- ผู้บริหารสถานศึกษา
- ครูผู้สอน

3.1.2 ประเภทของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

- โรงเรียนรัฐบาล
- โรงเรียนเอกชน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

ผู้ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 3 ด้านคือ

3.2.1 คุณธรรมและบุคลิกภาพ

3.2.2 ความรู้ความสามารถในการประเมิน

3.2.3 ความสามารถในการสื่อสาร

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณสมบัติที่พึงมีของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดให้ผู้ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพึงมีคุณสมบัติในด้านคุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและบุคลิกภาพ หมายถึง แบบแผนที่จำเป็นด้านคุณธรรมและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความสุภาพอ่อนน้อม ความจริงใจ ความรับผิดชอบ โปร่งใสตรวจสอบได้ มีสุขภาพจิตที่ดี อารมณ์มั่นคง รักษาความลับ รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเองหรือผู้อื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมและไม่ดำเนินการใดๆ ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถในการประเมิน หมายถึง ความสามารถในการประเมินตามเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพ มีวิธีการประเมินหลากหลาย มีเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง / เชื่อถือได้ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปประเด็น จุดเด่น – จุดด้อย ได้สมเหตุสมผล

1.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถที่ควรจะมีในการสื่อสาร ด้วยวาจา ตลอดจนการเขียนรายงานที่สามารถอธิบายเรื่อง ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ ได้แก่ การมีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา จับประเด็นเร็วและจับประเด็นที่เป็นนัยสำคัญได้ กล้าซักถามและสื่อความหมายข้อความได้ดี

2. ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในที่นี้ แบ่งเป็น

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนรัฐบาล อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้ช่วยครูใหญ่ สำหรับโรงเรียนเอกชน

2.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1

4. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ประเภทของโรงเรียน หมายถึง ประเภทสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 เขตอำเภอเมืองพิษณุโลกและเขตอำเภอบางระกำที่ได้รับการประเมินระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2547 ซึ่งจำแนกออกเป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน

5.1 โรงเรียนรัฐบาล หมายถึง โรงเรียนของภาครัฐที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 เป็นโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก และโรงเรียนในเขตอำเภอ บางระกำ

5.2 โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เป็นโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกและโรงเรียนในเขตอำเภอ บางระกำ

6. สมศ. หมายถึง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและ แนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งช่วยให้ผู้ประเมินคุณภาพภายนอกนำข้อมูลไปพัฒนาคุณลักษณะของตนเองโดยศึกษารายละเอียดของคุณลักษณะ
2. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปเกณฑ์เพื่อปรับปรุงพัฒนา ฝึกอบรม เพื่อเติมเต็มคุณลักษณะผู้ประเมินคุณภาพภายนอกมากยิ่งขึ้น